

2000. gada februāris, Nr. 9

OKUPĀCIJAS
MUZEJA

APKĀRTRAKSTS

„OKUPĀCIJAS MUZEJA DARBS VELTĪTS
PIEMIŅAI, PATIESĪBAI, APSKAIDRĪBAI“
AKADĒMIKIS JĀNIS STRADINŠ

UN NEIET ZUDĪBĀ

Ir sācies 2000. gads. Neparastais gadskaitlis liek vairāk nekā citkārt domāt par šajā gadsimtā pārdzīvoto un arī par mūsu tautas mūžīgo dzinēju – paaudžu maiņu. Divas revolūcijas, divi pasaules kari, neskaitāmas reizes gandrīz no nekā sākta dzīve. Vismaz četras paaudzes katra savā laikā ir bridušas gadsimta vismelnākās dūkstis. Ir iegūta milzīga ciešanu un izdzīvošanas pieredze. Un arī bailes, vai tā netiek noliegta un aizmirsta.

Atskatoties uz Okupācijas muzeja sākumiem, redzam – tā veidotāji, rosīgākie materiālu vācēji, atbalstītāji un arī darbinieki bija vidējās un vecākās paaudzes ļaudis, tie, kurus vissmagāk ir skāruši gadsimta otrās pusēs notikumi. Gadiem ejot un muzeja darbībai paplašinoties, tajā aizvien vairāk iesaistās gados jauni, augstskolu tikko beiguši, un tādi, kas vēl turpina mācības. Notiek acīmredzama paaudžu maiņa un pārmantotība. Spēku zaudē pēdējos gados daudzi jaunatnei veltīti noniecināši apzīmējumi. Uzticēties – nozīmē sasiet kopā tautas apziņā pārrautos vēstures posmus un turpināt no pasaulē izkaisītām drumslām vākt kopā Patiesību.

Paaudzēm ir līdzība ar velēnu – tās neatdalāmi saistītas neredzamā sakņu pinumā. Stiebrus nopļaujot, saknēs paliek dzīvība, un nāk atāls. Un, ja kādā vietā ir plika smilts, tad pēc laika arī tā sāks zaļot – saknes ir aiztaustījušās līdz tai vietai vai arī vējš, prātu grozītājs un mākoņu stūmējs, ir iekaisījis sēklas tur, kur šķita – nekas neaugst.

*Un acis meklē izdzisušos vārdus,
Un pirksti putekļus rauš nost.
Zem sūnām, kērpjiem,
Gruvešiem un drazām
Sirds nojauš lielo,
Saskaldītu mazā.
Un neiet zudībā,
Kas dzīvinošs un svēts,
kamēr ir kāds,
Kas grib šai zemē sēt.*

Anda Līce

IZSTĀDE „LATVIJA ATGRIEŽAS EIROPĀ“

Pauļa Lazdas, OMF padomes priekšsēža, izstādes atklāšanā Strasbūrā teiktā runa.

„Mēs esam ieradušies Strasbūrā, lai Eiropas sabiedrību atkārtoti iepazīstinātu ar Latviju. Pēc pusgadsimta atraušanas no Eiropas sabiedrības, Latvijas tauta atkal ir pievienojusies tās kaimiņiem Eiropā. Mēs gribam ar jums dalīties mūsu izolācijas pieredzē pēdējo 50 gadu laikā. Mēs ceram uz jūsu sapratni par šo grūto laiku mūsu vēsturē. Lai šo notikumu atspoguļojums izstādē jūs uzrunāt ar „desmit tūkstošiem vārdu“ un lai to saturs ir ūss mūsu vēstures izklāsts. Mēs pateicamies Francijas cilvēkiem un Eiropas Padomes pārstāvjiem par sapratni un atbalstu.

Pagājušo gadu man bija gods oficiālā vizītē Latvijas Okupācijas muzejā uzņemt Islandes prezidentu Dr. Ragnāru Grimsonu. Pēc pamatīgas iepazīšanās izstādē ar nacisma un padomju okupācijas gadiem Latvijā prezidents Grimsone izteica savu vērtējumu: „Ikviens, ikkatrai nācijai ir tiesības uz savu pagātni, tās piemītu un vēsturi, to atņemt ir cilvēktiesību pārkāpums.“ 50 gadus

okupācijas varas noliedza un izkroploja Latvijas vēsturi, it īpaši okupācijas sākumu un raksturu. Turklāt vairākumam pasaules valstu okupētā Latvija un tās kaimiņi, Igaunija un Lietuva, šķita iekritušas „atmiņu bedrē“, viņas pazuda no pasaules sabiedrības apziņas, no vēstures grāmatām un tā laika kartēm.

Muzejs Rīgā, Latvijā, un mūsu izstāde šeit ir sprauduši mērķi objektīvi un pilnīgi parādīt padomju un nacistu okupācijas vēsturi visiem, kuri vēlas šo pagātni zināt. Neizprotot un nenovērtējot pagātni, tagadne un nākotne nevar būt droša. Un nedrošība jebkurā Eiropas daļā draud stabilitātei visā Eiropā.

Filozofs Džordžs Santajana ir rakstījis: „Ja tu neatceries pagātni, tu vari būt nosodīts to atkārtot.“ Un Džordžs Orvels mūs brīdina: „Tam, kuram pieder pagātne, tam piederēs un tas kontrolēs arī nākotni.“ Skaidri apzinoties paši sevi, Latvijas cilvēki atgriežas Eiropā, un mēs ceram, ka mūsu izstāde Strasbūrā palīdzēs Eiropas cilvēkiem mūs pieņemt kā savas ģimenes locekļus.“

MŪSU VIESI

10. novembrī mūsu viesis bija Spānijas laikraksta „El Mundo“ žurnālists Fransisko Gorhao Erranss (*Francisco Gorjao Herranz*).

Pagājušā gada **17. novembrī** muzeju apmeklēja Latvijā akreditētie ārvalstu vēstnieki.

6. decembrī ekspozīciju apskatīja Portugāles žurnālisti Edvardo Maskarenass (*Eduardo Mascarenas*) un Fransiska Gorhano Enrikesa (*Francisca Gorjani Henriques*).

Šā gada **5. janvārī** ASV kongresmens Toms Lantoss (*Tom Lantos*), kuru īpaši ieinteresēja holokausta atspoguļojums, ar lielu interesi un izpratni apskatīja ekspozīciju un uzklasīja stāstījumu par mūsu valsts vēsturi. Toms Lantoss: „Mani dzīļi aizkustināja latviešu tautas varonību un spējas apzināt un beidzot pārvarēt totalitārisma

No kreisās: Valters Nollendorfs, Ojārs Kalniņš un Toms Lantoss

nežēlīgumu un šausmas. Jūtos pagodināts, apciemojot šo izcilo muzeju.“

MUZEJA GRĀMATA

OKUPĀCIJAS MUZEJA GRĀMATA ANGLISKI

Ar Latviešu fonda atbalstu sācies darbs pie grāmatas „Latvijas Okupācijas muzejs“ izdevuma latviešu un angļu valodā. Grāmatas pirmsākums izdevums latviešu un vācu valodā iznāca 1998. gada nogalē ar Meklenburgas-Priekšpomerānijas Landtāga atbalstu. Grāmata skaistākās grāmatas kategorijā ieguva Latvijas Grāmatizdevēju asociācijas 1. balvu.

Grāmatas angļu izdevums Latviešu fonda balsojumā ieguva vislielāko balsu skaitu. Ja muzeja garīgais tēvs Paulis Lazda muzeju mēdz saukt par lielu vēstures grāmatu, tad šai gadījumā vēlētos runāt par muzeju grāmatā. Kā muzeja ekspozīcijas uzskatāmais un pārskatāmais iekārtojums ir mākslinieces Annas Zoldneres noplīns, tā grāmatas iekārtojumu meistarīgi veicis mākslinieks Alnis Mitris. Esmu priečīgs, ka A. Mitris arī strādās pie angļu versijas iekārtojuma.

Principā turēsimies pie grāmatas sekmīgā parauga, bet centīsimies angļu versiju veidot vēl labāku. Uzlabosim vēsturiskos tekstus, vadoties no jaunākajām atziņām. Kur vajadzīgs, izvēlēsimies citus ilustratīvos materiālus un dokumentus. Paplašināsim nodaļas par

trimdu. Ievietosim dažu nesen saņemtu piemiņlietu lielformatā fotogrāfijas. Sniegsim garāku vēsturisko ievadu tiem, kam Latvijas vēsture sveša. Ievietosim informāciju par laikmeta notikumiem pasaulē. Grāmatas beigās ievietosim rādītāju. Ar to grāmata kļūs lietojamāka. Jāpiemin, ka par grāmatu jau interesējusies kāda skola Beļģijā, kas to grib izmantot kā mācību līdzekli. Ceram, ka angļu versija varēs nonākt arī skolās Lielbritānijā, ASV un Kanādā, Austrālijā, Skandināvijā un citās Eiropas zemēs. Ja darbs rītēs, kā ceram, aicināsim uz grāmatas atvēršanu 2000. gada 18. novembrī Okupācijas muzejā.

Šādas grāmatas izdošana nav lēta, un LF \$10 000 piešķīrums sedz tikai aptuveni trešo daļu no budžeta. Tāpēc muzejs būs pateicīgs par citiem mērķziedojuumiem, ko var sūtīt OMF kasierim Rūsiņam Albertiņam vai arī tieši muzejam.

Grāmatu latviešu un vācu valodā var vēl arvien iegādāties muzejā vai arī pasūtināt par US\$ 35.00, ieskaitot piesūtīšanu, sūtot čeku uz muzeju (OMF Unibank of Latvia, Branch Ridzenes Bank Code 310101900, SWIFT code UNLALV 2X, Latu korts Nr. 02-400700517, ASV dolāru korts Nr. 02-000758006).
Valters Nollendorfs

SVĒTKI MUZEJĀ

TĒLNIKA EDUARDĀ SIDRABA (1898–1963) PIEMIŅAS IZSTĀDE

Turpinot 1999. gada vasarā iesākto tematiku „Dzīvot un izdzīvot ar mākslu”, 1999. gada 18. novembrī Okupācijas muzejā atklāja latviešu tēlniekam Eduardam (Edvardam) Sidrabam veltītu piemiņas izstādi. Šajā dienā māksliniekam apritēja 101 gads.

E. Sidrabs, pārvarot gan sociālos šķēršļus, gan Pirmajā pasaules karā gūto labās rokas ievainojumu, 20. un 30. gados kļuva par ievērojamu jaunu talantu Latvijas koktēlnieku aprindās. Apgūstot savu mākslu, viņa mācekļa ceļi krustojās ar L. Liberta, O. Skulmes, J. Liepiņa un igauņu meistaru gaitām. Kopā ar daudziem savas paaudzes māksliniekiem un literātiem viņš bija ietekmīgās apvienības „Zaļā vārna” dalībnieks, kā arī „Radigara” biedrs.

Vācu okupācijas laikā E. Sidrabs izstādīja savus darbus mākslas salonā „Zinta”, bet pēckara gados iestājās Latvijas PSR Mākslinieku savienībā.

Par palīdzības sniegšanu čekas vajātam vācu laika kolaborantam 1948. gadā padomju vara E. Sidrabam piesprieda 10 gadus ieslodzījuma Vorkutas un Intas nometnēs. Tieši šajā viņa dzīves posmā E. Sidrabs radīja savu pazīstamāko darbu. 1956. gadā, būdams vēl ieslodzītais, E. Sidrabs Intas piepilsētas kapsētā no betona izkala pieminekli „Dzimtenei...” nometnēs bojā gājušajiem baltiešiem (skt. attēlu). Šis ir vienīgais līdz šim zināmais piemineklis GULAGa upuriem, ko nebrīvē darinājuši paši politiski ieslodzītie.

E. Sidrabs mira Latvijā 1963. gadā. Tikai pēc viņa nāves tika sarīkota vienīgā viņa darbu personālizstāde visā padomju okupācijas laikā.

Pateicoties fotogrāfa Jāņa Gleizda ģimenei, daļa E. Sidraba mūža darba kopā ar dokumentiem un fotogrāfijām ir nonākusi Okupācijas muzeja īpašumā. Ar Eduardam Sidrabam veltītu izstādi Okupācijas muzejs godina talantīga un drosmīga cilvēka piemiņu.

Matīss Kotts,
ekspozīcijas kurators

GRĀMATAS „DOKUMENTI LIECINA “ PREZENTĀCIJA

13. janvārī muzejā notika sengaidītas, Izglītības programmas sakārtotas grāmatas „Dokumenti liecina. Latvijas vēstures dokumentu izlase skolām 1939–1991” tautā laišana. Pētniecības darbs veikts ar Izglītības un zinātnes ministrijas atbalstu. Manuskripta sagatavošanu atbalstījis Sorosa fonds – Latvija, grāmata izdota ar ASV Daugavas Vanagu palīdzību. Pēc prezentācijas 18 skolotāji no dažādām Latvijas skolām varēja piedalīties Izglītības programmas rīkotajā seminārā „Kā strādāt ar dokumentiem un citiem vēstures avotiem”. Semināru vadīja vēsturniece un metodiķe leva Gundare.

Dokumentu krājums neaizstāj vēstures mācību grāma-

Grāmatas sastādītāji: no kreisās – Valters Nollendorfs, Matīss Kotts, Zane Baķe, Richards Pētersons, leva Gundare, Dagnija Staško (trūkst Dzidras Zujevas)

tas, bet gan papildina tās, jaujot iepazīt un izprast okupācijas laika notikumus, tieši saskaroties ar liecībām par šo laiku. Lai caur vēstures avotiem vēsture klūtu īsti „dzīva”, dokumenti ievietoti faksimilā – kādi tie izskatījās, kad tos sarakstīja vai publicēja. Daudzi dokumenti ir svešvalodās, tie tulko ti latviski. Katrs dokuments ir ar anotāciju un norādēm, kas dokumentā ievērojams un pārdomājams. Šie ir ieteikumi, ierosinājumi un jautājumi, kas palīdz sākt analītisku dokumenta izvērtēšanu, salīdzināšanu ar citiem dokumentiem un vēstures norisēm.

Dokumentu krājums cenšas uz lielo vēstures notikumu fona parādīt, kā šie notikumi skāra atsevišķus cilvēkus. Tāpēc te atrodami materiāli, kas ne vien ilustrē oficiālo politiku, likumdošanu un izpildvaras rīcību, bet arī dokumenti, kuri liecina par cilvēku rīcību un likteniem.

Grāmatu ievada levas Gundares metodiski ieteikumi darbam ar vēstures avotiem un vēsturnieka Matīsa Kotta Latvijas okupāciju laika vēstures pārskats, kam pievienotas norādes uz krājumā atrodamiem vēstures dokumentiem. Grāmatas beigās ir krājumā minēto saīsinājumu, personu, vietvārdu un jēdzienu rādītājs.

Dokumentu krājumā iekļauti ap 80 dokumentu no Okupācijas muzeja, kā arī dažādu arhīvu un iestāžu fondiem.

Grāmata ir pārdošanā Okupācijas muzejā. Grāmatas cena – Ls 2,60, bet skolām, pērkot desmit vai vairāk eksemplārus, – Ls 2,30.

Zane Baķe

NO 1999. GADA 1. OKTOBRA LĪDZ 2000. GADA 1. FEBRUĀRIM MUZEJU APMEKLĒJUŠI 5811 CILVĒKU,
TAI SKAITĀ IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS IETVAROS – 1328 SKOLĒNI (74 GRUPAS).

VIDEOLIECĪBU PROJEKTS

VIDEOLIECĪBAS

Kas tās ir un kā notiek to vākšana un uzkrāšana Okupācijas muzejā?

Videoliecība – mūsdienīgs atmiņu pieraksta veids. Tā jauj ātrāk pierakstīt dzīves stāstu, kā arī, skatoties un klausoties to, ir vieglāk uztverama sniegtā informācija.

Sākumā tiek sameklēta persona, kuras dzīves gājumu krasī ietekmējusi totalitārā sistēma kādā okupācijas varas laikā (1940–1990). Tāda var būt bijusī represētā persona (apcietināta, izsūtīta), bēgļis no Latvijas Otrā pasaules kara beigu posmā (1943–1945), cietušais tepat Latvijā, kādā nozīmīga Latvijas vēstures notikuma aculiecinieks.

Intervējamā persona ne vienmēr piekrīt stāstīt savu dzīvesstāstu, jo uzskata, ka atmiņas ir pārāk smagas, varbūt to nevēlas kāds no tuviniekiem vai ir vēl kāds cits iemesls. Tomēr lielākā daļa taujāto cilvēku ir atsaucīgi un labprāt stāsta savas atmiņas.

Lai kvalitatīvi intervētu izvēlēto personu, nepieciešams klusums, ērta un mierīga atmosfēra, tāpēc saruna parasti norisinās intervējamā cilvēka mājās. Bieži vien tādēļ tiek braukti tāli ceļi gan ar automašīnu, gan autobusu, gan vilcienu. Reizēm izbraukumā tiek pavadīts lielāks skaits dienu, lai intervētu pēc iespējas vairāk cilvēku, lai varētu viņiem veltīt vairāk laika.

Kaut gan saruna notiek pēc iepriekš izstrādātas shēmas, tomēr pirms stāstījuma nav iespējams noteikt, cik ilgi tas noritēs. Papildjautājuši rodas intervijas laikā. Ja cilvēks nevēlas atbildēt uz kādu jautājumu, to neuzspiež.

1999. gada 18. decembrī mūsu jaunā vēsturniece Lelde Ozola saņēma Latvijas Zinātņu akadēmijas un akciju sabiedrības „Grindex“ gada balvu jaunajiem zinātniekiem par pētījumu „Latvijas jaunieši gaisa spēku palīgdienestā 1943.–1945. gadā“.

Okupācijas muzejā nonācu oktobrī, un muzeja problēmas kļuva arī manas problēmas. Pamatojoties uz savu un savas dzimtas pieredzi, man ir saprotama un tuva muzeja sūtība. Muzejs informē, godina un neļauj aizmirst to paaudzi, kura izaudzināja manu paaudzi. Jūtos šeit piederīga. Man joti patīk draudzīgā saime, jau pirmajās dienās jutu sirsnīgu

Pēc videoliecības sniegšanas tiek parakstīts videofilmējuma akts par to, kā drīkst izmantot filmēto materiālu.

Videointerviju laikā vācam arī nozīmīgus priekšmetus, dokumentus un fotomateriālus. Pierakstām nodoto priekšmetu vēsturi un fotografiju aprakstus. Citeiz ņemam līdzi arī pārfotografēšanas galdu, lai nozīmīgākām fotogrāfijām, kuras cilvēks nevēlas muzejam atdot, muzejā būtu kopijas.

Okupācijas muzejā notiek tālāka videofilmējuma apstrāde: noformēšana, atšifrēšana un ierakstīšana reģistra grāmatā. Tālāk videoliecību izmanto muzeja darbībā, kā arī pētījumu veikšanā.

Satikšanās ar šiem daudz pārdzīvojušajiem cilvēkiem man personīgi ļoti daudz dod un arī ņem. Viņi ir gaiši, labestiņi ļaudis, no kuriem, neskatoties uz pārdzīvoto, lielākoties staro optimisms. No tā var tikai mācīties. Taču stāstījuma laikā man burtiski jāizdzīvo šī dzīve līdzī, kas ir liela emocionāla spriedze. Man ir tāda sajūta, ka šo pāris gadu laikā, kopš es strādāju Okupācijas muzejā, esmu kļuvusi garīgi daudz vecāka. Daudzreiz pateicības vārdi tiek veltīti par to, ka mēs uzsklausām viņu sāpes, jo tuviniekiem, bērniem, mazbērniem vai nu nav laika, vai arī tas nešķiet svarīgi. Vairākkārt ir gadījies dzirdēt šādus vārdus: „To es vēl nevienam agrāk neesmu stāstījis.“ Stāstītāju motivācija bieži vien ir tāda, ka „tu jau nesaproti, kā tas bija, bet es tev stāstu to tāpēc, ka tā bija, tā ir patiesība, to nedrīkst nākamās paaudzes aizmirst“.

Nobeigumā gribu teikt – ceru, ka mans darbs nākotnē noderēs.

Lelde Ozola,
OM Video nodaļas fondu glabātāja,
videoliecību intervētāja

MIRUŠI VIDEOLIECĪBU SNIEDZĒJI

Elmārs Būciņš (1929–1999) – īles pagasta nacionālo partizānu atbalstītājs.

Jānis Godlevskis (1921–1999) – Abvēra izlūks, darbojās Sarkanās armijas aizmugurē „Kurzemes cietokšņa“ ielenkuma laikā.

Jānis Miķelsons (1910–1999) – leģionārs, cīnījies „Kurzemes cietoksnī“.

Augsts Egliņš (1914–1999) – tiesāts par izvairīšanos no mobilizācijas padomju armijā Vidzemē 1944./1945.gadā.

JAUNIE DARBINIEKI

atsaucību. Apbrīnoju muzeja darbinieku gara spēku, jo šeit satek tik daudz bēdu stāstu.

Manā pārziņā ir grāmatu galds un esmu priecīga, ka varu izlasīt arvien jaunas atmiņas un liecības. Man patīk darboties un piedalīties visos muzeja notikumos. Bet vispatīkamāk ir kontaktēties ar muzeja apmeklētājiem, es varu viņus uzsklausīt un arī pati daudz jauna uzzināt.

Mūsu visu cerība ir muzeja nākotnes stabilitāte un novērtēšana.

Edīte Uztica

IZGLĪTĪBAS PROGRAMMA (IP)

VĒSTURES STUNDAS – vienam tās šķitīs garlaicīgas, citam otrādi – mīļākais priekšmets skolā. Muzeja Izglītības programma piedāvā savu vēstures stundu izvēli – „Padomju deportācijas“, „Latvijas neatkarības zaudēšana“, „Nacionālsociālistiskās Vācijas okupācija Latvijā“, „Pretestības kustība“, „Pēckara gadi“, „Bēgļu gaitas“, „Trimda“. Skolotāji var izvēlēties vienu no septiņām nodarbībām atkarībā no tā, ko māca klasē, un no skolēnu vecuma. Skolotājiem iesakām un skolotāju semināros mācām saskaņot nodarbības skolā un muzejā, jo tas sagatavo skolēnus darbam muzejā un papildina viņu zināšanas.

Temats par padomju deportācijām ir viens no vispieprasītākajiem, jo stāstījums balstās uz vizuāliem materiāliem muzeja eksposīcijas vitrīnās. Barakas makets, kas ir veidots pēc bijušo politieslodzīto stāstījumiem un zīmējumiem, nereti apmulsina, jo bieži vien skolēni nezina, kur viņus ieved. Mazākie min, ka tā varētu būt pirts, večākie – kazarmas, cietums. Stāstījums barakā ilgst 15 minūtes, skolēni apsēžas uz nārām, viņus aptver barakas pustumsa un noskaņa, stāstījuma gaitā ir redzams izbrīns

skolēnu sejās, jo mazajam cilvēciņam negribas ticēt, ka ir iespējams dzīvot šādos apstākļos.

Dzidra Zujeva IP „bunkurā“ izstrādā nodarbības plānu.

Darbs ar bērniem un pusaudžiem vienmēr ir interesants, bet brīziem arī smags – katras grupa, katrs skolēns ienes jaunas emocijas un prasības, kuras mums – muzeja skolotājiem – jācenšas uzminēt un ļemt vērā. Ir skolēni, kuri kāri klausās un uztver informāciju, piedalās nodarbībās, jautā, izsaka domas. Visvairāk iepriecina skolotāju sagatavotās grupas, kuru skolēni paši sāk stāstīt par jau zināmo un dzirdēto no vecvecākiem.

Dažreiz pārsteidz ne tikai skolēnu, bet arī skolotāju nezināšana, kad skolotājs pajautā, vai Latvija patiešām bijusi PSRS okupēta. Rodas pretjautājums, kur viņš šo laiku nodzīvojis, bet ar prieku jāteic, ka tādu cilvēku ir ļoti maz. Priecē, ka katrā klasē ir viens vai vairāki drosmīnieki, kuri ļoti aktīvi piedalās nodarbībās un, lai arī nav pilnīgi pārliecināti, tomēr izsaka savas domas.

Mēs cenšamies savu stāstījumu padarīt pēc iespējas interesantāku, aktīvāku. Tieki izmantotas lomu spēles, kurās skolēniem jāiejūtas attiecīgā laika situācijā un jāizspriež, ko varētu just, domāt, kā rīkoties tālaika cilvēks. Lomu spēles palīdz atraisīt bērnus, iesaistīt darbā. Viņi vairs nav tikai pasīvi klausītāji, bet daībnieki.

Ir dienas, kad valoda nerails, kontakts ar grupu neveidojas, šķiet – skolotāji skolēnus piespiedu kārtā ir atveduši un spiež klausīties. Tādiem skolēniem piedāvā-

jam iespēju aiziet, jo viens resgalis var traucēt visai grupai veiksmīgi strādāt.

Izglītības programmas nodarbības apmeklē skolēni no visiem Latvijas novadiem. Proporcionali attālumam palielinās arī bērnu interese un uzmanība nodarbību laikā. Aizkustinoši un patīkami, kad nodarbību beigās uzdāvina ziedus. Svētkos IP darbiniekiem nereti atsūta apsveikumus vai mazas dāvanīcas. Tas nozīmē, ka darbs novērtēts un palicis atmiņā. Tādos brīžos tiek aizmirsti rūgtie mirkli un rodas jauns spars strādāt.

Cerams, ka mūsu darbs palīdzēs iemācīt svarīgo, pastāstīt par vēsturi tā, lai nekad nevajadzētu piedzīvot karu un okupāciju.

Dzidra Zujeva

Okupācijas muzeja Izglītības programmā strādāju jau vairāk nekā divus gadus. Sākotnēji manos pienākumos galvenokārt ietilpa vadīt nodarbības skolēnu grupām. Pagājušajā gadā kopā ar citiem Izglītības programmas darbiniekiem vedām ceļojošo izstādi „Izpostītā zeme“ uz daudzām Latvijas skolām, kur skolēniem stāstījām par Zvārdes pagasta likteni.

IP darbiniece Zane Baķe pārdomu brīdī.

Pamazām iejutoties muzejā, man uzticēja arī citus pienākumus, kuri nav tik tieši saistīti ar skolēnu un skolotāju izglītošanu. Tā kā biju strādājusi ar datoru jau vairākus gadus, pirms sāku strādāt muzejā, un zināju, kā darbojas ne tikai tādas programmas kā Word, bet arī PageMaker un Photoshop, man uzticēja izveidot un māketēt izdales materiālus skolēniem par deportācijām un arestiem padomju okupācijas laikā. Vēlāk jau māketēju arī citus muzeja izdales materiālus un apkārtrakstus (sākot ar Nr. 6). Mans un arī visas Izglītības programmas iepriekšējā gada lielākais darbs ir dokumentu krājums skolām „Dokumenti liecina. Latvijas vēstures dokumentu izlase skolām 1939–1991“, kura prezentācija notika š. g. 13. janvārī.

Zane Baķe

Pagājušā gada nogalē savas ciemošanās laikā Latvijā divus mēnešus mūsu muzejā pie materiālu sakārtošanas atkal strādāja Ruta Jostsone no Čikāgas. Par to viņai sirsnīgs paldies!

DATU BĀZE

1996. gadā ar Latviešu fonda finansiālu atbalstu muzeja darbinieki lika pamatus datorizētās datu bāzes izveidošanai. 1997. gadā sākās sadarbība ar speciālistiem no firmas „Baltic Data“, kuras programmētāji jau bija izstrādājuši informatīvās sistēmas Latvijas Privatizācijas aģentūrai un citām institūcijām Latvijā.

Muzejs izvirzīja divus mērķus savai datu bāzei. Galvenokārt tā ir paredzēta kā sistematizēts informācijas kopums par okupācijas laika upuriem un represētājiem, kas jautu interesentiem meklēt ziņas par tuviniekim un pašdzētu pētniekiem pārbaudīt pretrunīgas detaļas cilvēku biogrāfijās. Otrs mērķis ir muzeja krājumu kataloģizēšana datorā. Ņemot vērā rūpīgi izstrādātā datu modeļa sarežģītību, par datu bāzes tehnisko pamatu izvēlēja jaudīgo un elastīgo programmatūras „Oracle“ platformu. Šī izvēle arī nodrošinās muzeja datu bāzes iespējas nākotnē iekļauties topošajā Latvijas muzeju Nacionālā kopkataloga datu bāzē.

Darbs datu ievadīšanai muzeja informatīvajā sistēmā sākts 1999. gada 8. februārī. Sadarbība ar programmas veidotāju – firmu „Baltic Data“ – arvien turpinās, jo darba procesā programma tiek papildināta un ievadāmās informācijas daudzums par vienu glabāšanas vienību (avotu) palielināts, lai datu bāze būtu piemērota muzeja darbinieku un apmeklētāju vajadzībām.

Pašlaik informācija datu bāzē tiek ievadīta par muzeja krājumā esošajiem avotiem – dokumentiem, fotogrāfijām, priekšmetiem, vēstulēm, ie spieddarbiem utt. Šo darbu veic krātuves līdzstrādniece Taiga Kokneviča.

Taiga Kokneviča

Par katru avotu seko informācija: avota nosaukums, inventāra numurs, pieņemšanas akta numurs, avota dāvinātāja vārds un uzvārds, avota atrašanās vieta muzejā, datējums, autors, materiāls un izmēri, avota fiziskais apraksts, avota valoda un ūss saturs. Tāpat tiek norādīts, vai muzeja rīcībā ir avota oriģināls vai arī kopija.

Bez iepriekš uzskaitītā no katra avota datu bāzē tiek ievadīti visi minētie administratīvie nosaukumi (valstis, apgabali, rajoni, pilsētas, ciemi, pagasti, mājas, ielas), ģeogrāfiskie nosaukumi (upes, ezeri, jūras, kalni), avotos minētās personas (vārds, uzvārds, tēva vārds, dzimums, dzimšanas dati, segvārds, iesauka, arī radniecība ar citām personām), organizāciju nosaukumi (valsts pārvaldes institūcijas, sabiedriskās organizācijas, biedrības, nacionālās pretošanās grupas, nacionālo partizānu vienības, reliģiskās organizācijas, skolas, DP, filtrācijas un soda nometnes, karaspēku daļu nosaukumi). Ja iespējams, tiek norādīta precīza organizācijas adrese.

Informācijas daudzums, kas tiek izrakstīts no dažādiem avotiem, ir ļoti atšķirīgs, jo arī avoti ir daudzveidīgi. Piemēram, par kādu fotogrāfiju ir zināma tikai vieta, kur fotografēts, bet, strādājot ar vairāku simtu lappušu garu atmiņu manuskriptu, dažkārt nepietiek ar vienu darba dienu, jo autors uzskaita simtiem personu vārdu, vietvārdu un organizāciju.

Vienlaikus ar datu ievadīšanu datu bāzē dažkārt jātulko, jo avoti ir arī krievu, angļu un vācu valodā, bet datus datu bāzē ievada tikai latviešu valodā.

Datu bāze pirmām kārtām nepieciešama pašiem muzeja krātuves darbiniekiem, jo 2000. gada sākumā tajā bija vairāk nekā 30 000 glabāšanas vienību, bet muzeja darbinieku rīcībā nav nevienas kartotēkas, kas atspoguļotu fondos esošos materiālus.

Datu bāzē jau ir ievadīta informācija apmēram par piekto daļu no inventarizētā muzeja krājumu daudzuma. Jāņem vērā, ka arvien turpinās materiālu dāvināšana muzejam.

Taiga Kokneviča, Matīss Kotts

JAUNAS IECERES

PIEMIŅAS VIETU PROGRAMMA

Līdzās jau esošajai Izglītības programmai un Video-programmai Okupācijas muzejs iecerējis izveidot jaunu programmu. Tās nosaukums varētu būt „Piemīnas vietas Latvijā“, un tā vēstītu par okupācijas laika notikumiem – represijām un nacionālo pretestību ar konkrētās vietas starpniecību. Latvijā jau šobrīd, galvenokārt ar vietējās sabiedrības un pašvaldību pūlēm, ierīkotas piemiņas vietas, piemēram, deportāciju vietās pie dzelzceļu stacijām vai nacionālo partizānu cīņu un apbedījumu vietās. Taču līdz pat šim brīdim nav piemiņas plāksnes pie čekas mājas Stabu ielā. Programmas uzdevums būtu popularizēt jau apzinātās un iekārtotās vietas, kā arī atzīmēt pagaidām nezināmās vai „aizmirstās“. Programmas viens no iespējamie tuvākiem uzdevumiem būtu Gunāra Astras

mājas Lucavsalā sakārtošana un piemiņas istabas ierīkošana. To ierosināja paveikt Gunāra Astras brālis Leons. Kartes un ceļveži, ekskursijas, publikācijas, piemiņas zīmes, piemiņas vietu iekļaušana valsts aizsargājamo vēstures pieminekļu skaitā un tamīdzīgi darbi būtu nozīmīgs ieguldījums tautas nesenās vēstures piemiņas saglabāšanā. Ceram, ka mūs atbalstīs Latvijas sabiedrība – skolas, muzeji, novadpētnieki, pašvaldības. Programmas koncepcija un darba plāns ir jāapstiprina Okupācijas muzeja fonda padomei. Pēc tam varēs uzsākt darbu, kura atbalstam noderēs ikviens padoms.

Richards Pētersons,
muzeja vēsturnieks

JAUNIEGUVUMI

*Tad, kad jaudis vairs
necilās
Kā akmeņus atmiņas
smagās,
Svešzemju kokā
iegrebtais
Bija un paliks Tagadne.*

Mācītāja Elmāra Kociņa no Austrālijas atsūtītais kokcīlnis ir veltīts izvestajiem. To darinājis tēlnieks Jānis Lauzāns un restaurējis Pēteris Neilands. Cīlnis bijis novietots Balaratas baznīcā.

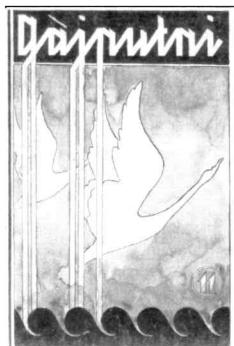
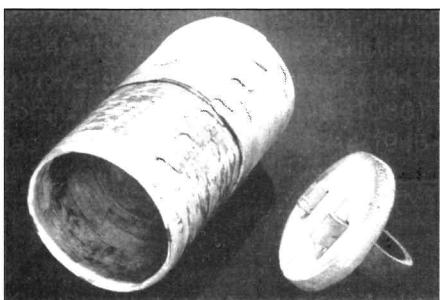
*Tāss, tāsīte,
tasīte,
Bjoda un
smējamais
trauks
Atkal būs dzīvs
sirdsatmīgā,
Tikko kāds vārdā
to sauks.*

Tāšu termosu – atdarinājumu Auseklim Helvigam (izsūtīts kopā ar māti un diviem brāļiem 1941. gada 14. jūnijā) nodevis viņa brālis Modris, kurš, Atmodas gados nevarēdams atjaunot izpostītās tēva mājas, bija spiests atgriezties Sibīrijā.

*Trimdinieka domas –
gājputni pavasarī
Vēl aizvien lido mājup,
Kur izpostītās ligzdas
Melnē ciltskoka zaros.*

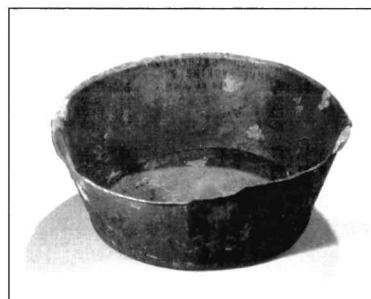
Nometnē „Sidi-Bisch“ Molnā (Vācijā) rokrakstā izdotā žurnāla „Gājputni“ 10 numurus muzejam nodeva Elma Miniats.

Okupācijas muzeja fotokartotēku veidoju jau vairākus gadus. Pārņemot muzeja fotokartotēku, tajā bija ap 1700 fotonegačīvu un kartišu. Šobrīd muzeja fotokartotēkā jau ir vairāk par 10 tūkstošiem (10 443) fotonegačīvu.

Muzeja fotokartotēku veido divas – tematiskā un personāļu kartotēka. Personāļu kartotēkā ir vairāki tūkstoši kartišu, un tā tiek nepārtraukti papildināta. Tājā var atrast informāciju par visām personām, kuru fotografijas ir pārfotografētas un iekļautas tematiskajā kartotēkā.

Tematiskā kartotēka ir fotokartotēkas nozīmīgākā daļa. Šobrīd tematiskajā fotokartotēkā ir 9 162 kartītes par 12 tēmām: „Latvijas brīvvalsts laiks (1918–1940)“, „Pirmā padomju okupācija (1940–1941)“, „Nacionālsociālistiskās Vācijas okupācija un Vācu okupācijas armija (1941–1945)“, „Otrā padomju okupācija (1944/45–1980)“, „Padomju okupācijas armija (1940–1941, 1944/1945–

*Vairs neatšķirt rūsas
rakstus
No tiem, ko roka
skrāpēja skārdā,
Ko plānais virums,
cepurē liets un
plaukstās.
Vairs neatšķirt – viss –
citos augstumos,
Viss – projām un vēl
aizvien – tepat.*

No amerikāņu konservu kārbas Sibīrijā izgatavota skārda bjodiņa, kuru muzejam nodeva Pēteris Stepiņš.

*Ar melno
bruņinieku,
Ar sarkano
Uz šaha
galdiņa rūtīm
Cērtas un
cērtas varoņi,
Kā zinādami –
būs vienmēr
grūti.*

Vorkutā gatavoto šaha figūru komplektu no ASV atsūtījis Oskars Muncis. To pēc viņa brāļa Jura Munča zīmējuma izgriezis kāds viņa ieslodzījuma biedrs.

*Rūtainā sega kā dzimtene
Sildīja miesu
un garu.
Vai nojauta
audējas
rokas,
Cik sapņu un
klusu sarunu
Paliks
rūtainās
krokās?*

Rūta Turlevica šo segu un rokassomiņu paņēma līdzi 1941. gada 14. jūnijā un, kā par brīnumu, ... pārveda mājās.

FOTOKARTOTĒKA

1991)“, „Latviešu dzīve emigrācijā pēc 1945. g.“, „Nacionālo partizānu kustība un pretestības kustība Otrās padomju okupācijas gados“, „Okupācijas muzeja ekspozīcijā un pētnieciskajos darbos izmantotie fotomateriāli no citu valstu vēstures“, „Trešā Tautas atmoda Latvijā (1985–1991) un Latvijas neatkarības atgūšana“, „Latvijas armija un robežapsardze (1918–1940)“ un „Materiāli par Okupācijas muzeja darbību“.

Muzeja fotokartotēka tiek izmantota gan muzeja ekspozīcijas veidošanā, gan zinātniskajos pētījumos. Fotokartotēkas materiāli netiek izmantoti tikai muzeja vajadzībām. Kartotēkas materiāli ir pieejami arī muzeja apmeklētājiem. Par samaksu muzeja fotografis izgatavo fotogrāfijas no muzeja fotokartotēkas fotonegačīviem, kuras tiek izmantotas dažādās publikācijās un pētījumos.

Ojārs Stepens

ZIEDOTĀJU IEVĒRĪBAI

Okupācijas muzeja arhīva darbinieki pateicas visiem, kas ziedojuši materiālus muzejam, vai gatavojas to darīt, un lūdz pievērst uzmanību šādai problēmai.

Inese Šnepsta

Muzeja rīcībā nereti nonāk fotogrāfijas bez jebkādiem paskaidrojumiem, proti, nav ziņams, kā sauc tajās redzamos cilvēkus, nav nosakāma fotogrāfēšanas vieta, laiks un tamļdzīgi. Šādas fotogrāfijas diemžel zaudē savu vērtību un nevar tikt izmantotas ne pētījumiem, ne ekspozīcijas veidošanai vai papildināšanai. Nepatīkami arī tādēļ, ka papildinās Nezināmo skaits, kas mūsu tautas vēsturē jau tā ir nesamērīgi liels. Katram cilvēkam ir vārds, sava neatkarojamais liktenis, kura epizodi fotogrāfs reiz ir iemūžinājis. Anonīmā attēla dēļ šī epizode pazūd, un vienīgais, ko arhīva darbinieks var konstatēt, ir, piemēram: „Trīs vīrieši legionāru uniformās, stāvot mežmalā”, „1954. gads. Sibīrijā“. Līdzīga situācija veidojas arī ar vēstulēm, kurās parakstu vietā lietoti mīlvārdiņi vai iesaukas vai arī tās ir anonīmas. Daudzas Latvijas okupācijas perioda liecības ir iznīcinātas, ziņas sagrozītas, bet aculiecinieki gājuši bojā vai izkaisīti pa visu pasauli. Svarīgs ir katrs dokuments, fotogrāfija, vēstule, priekšmets – viss, kas var

palīdzēt saglabāt informāciju un to nodot tālāk. No mums atkarīgs, vai nākamajām paaudzēm nebūs jāiztiekt ar neskaidrām norādēm, aprautām frāzēm un Nezināmajiem, jo tad iegūt tiešu un precīzu informāciju nevarēs.

Nemot vērā visu iepriekšminēto, lūgums ir šāds: pirms fotogrāfiju nodošanas Okupācijas muzejam pārskatiet tās un pievienojet pēc iespējas precīzākas ziņas par tajās redzamajiem cilvēkiem, fotogrāfēšanas vietu un laiku. Ja ziedojet vēstules, precīzējet, kas tās sūtījis, jo, izņemot Jūs, neviens cits nezinās, kas slēpjās aiz paraksta „Tavs Mīlumīš“. Tas pats attiecas arī uz dokumentiem un priekšmetiem. Jau iepriekš pateicamies!

Inese Šnepsta,
Okupācijas muzeja arhīva krājumu līdzstrādniece

Pēc vairākkārtējiem pieprasījumiem 2000. gada rudenī ir iecerēts Okupācijas muzejā rīkot tematisku **IZSTĀDI PAR BĒGĻU LAIKIEM (1944–1950)**. Lai Latvijas skolēniem un ārzemju apmeklētājiem efektīvāk stāstītu par to, ko nozīmē atstāt dzimtās mājas un doties trimdā, līdzam tautiešiem ārzemēs palīdzēt ar materiālu vākšanu par bēgļu gaitām Kurzemē, Zviedrijā un Vācijā. Būsim joti pateicīgi par katru fotogrāfiju, vēstuli, personīgo dokumentu vai DP nometnes avīzīti!

Matīss Kotts,
ekspozīcijas kurators

ZIEDOJUMI MUZEJAM

**1999. gada 2. pusgada ziedotāju saraksts
no 1999. gada 1. jūlija līdz 31. decembrim**

Atvainojamies Daugavas Vanagiem ASV, kuri 1999. gada 1. pusgadā Okupācijas muzejam ziedoja **USD 10000** – bija jābūt vislielāko ziedotāju grupā, taču mūsu kļūdas dēļ tika ievietoti grupā no Ls 2500 (~USD 4250).

Virs Ls 2500 (~USD 4250)

Anonīms

Ls 500 – 2499 (~USD 850–4250)

Erika Jumiķis, Arturs un Ena Neparts, Juris un Rita Petričeks, Dr. Sigrida Renigere, Aivars Slucis, M.D.

Daugavas Vanagu Melburnas nodaļa, Dienvidkalifornijas latviešu ev. lut. draudze, Grand Rapidu Latviešu biedrība, Generāla Kārļa Goppera fonds, Kunts „Brīvība-88“ DV Kanādā, Milvoku ev. lut. Sv. Trīsvienības latviešu draudze.

Ls 250 – 499 (~USD 425–850)

Anonīms, Baiba Ausinsch, Ira un Pēteris Bolšaitis, Tālivaldis un Gunta Cepurītis, Paulis un Inta Duks, Ausma Gabliks M.D., Dagnāra un Ilmārs Kalniņš, Dr. Ilzei Kneziņška-Schwartz, Aina Lizenbergs, Olafs un Sarma Rozentāli, Aivars Saulītis, LAAJ Prezidija priekšsēdis, Leonilla Zobs.

Čikāgas Latviešu draudžu sadarbības kopa, Daugavas Vanagi Milvokos, Daugavas Vanagu Pertas nodaļa, Denveras ev. lut. latviešu draudze, Dienvidkalifornijas latv. pensionāru kopa, Džīldas Bračas bēru ziedi, Jāņa Daliņa piemiņas fonds Austrālijā, Latviešu ev. lut. baznīcas 14. jūnija dievkalpojuma kolekte un Dāmu komitejas ziedojuums, Latviskā Mantojuma fonds Bostonā, Minneapoles–Sv. Paula latv. ev. lut. draudzes Dāmu komiteja, Pittsburghas un apkārtnes latviešu biedrība, St. Pētersburgas un apkārtnes latviešu ev. lut. draudze.

Ls 50 – 249 (~USD 85–425)

Edmunds Āboltiņš, Rūsiņš un Daina Albertiņš, Ernests Asons, Dr. Romāns Auškāps, Ruta un Edvīns Auzenbergs, Henry Avotiņš, Ivars Avots, Laimonis Betins, Astra un Gunārs Blaumanis, Uldis Blūķis, Alfrēds un Herta Braunfelds, Aleksandrs un Vilma Briedis, Žanis Brikmanis, Indulis Gabliks, Jānis un Lilija Bune-Gabliks, Velta Creamer, Rasma Dinberga, Līvija Eikstrēma, Edgars Ž. un Rasma Elferts, Ojārs Emars, Ausma un Jānis Ērglis, Jānis Fēriņš, Ādolfs R.

ZIEDOJUMI MUZEJAM

Gailītis, John E. Galējs, Dace Garuta, Jānis Grāmatiņš, Andrejs un Inta Grots, M.D., Gunta Harvey, Skaidrīte Hāgelis, Irma Jaunzemis, Artūrs un Mirdza Ješaukis, Angelika Jēgers, Ojārs Jurjāns, Kārlis un Margaret Kīrsis, I. Lakstīgala, D.D.S., Jānis un Velta Lazda, Herberts un Ingrīda Lediņš, Dr. Arturs J. un Alma Liepkalns, Dr. Nina Maslow-Kowal, Vija Miezītis, Anna Nalker, Ārija Olte, Gunta un Ārijs Pakalns, Dzintra Paupe, Vaira Pelēkis - Christopher, Prof. Dr. Jānis Penīķis, Rasma Plāte, Voldemārs Plosis, Antra Priede-Berger, M.D., Erna Priede, Jānis un Rasma Priede, Marija Pukinskis, Austra Purīņš, Ēriks Purīņš, Lilija Purmalis, Māra Reynolds, Baiba Rosenkranz, O. Sproģis-Mastiņš, Ojārs Staks, Edvarts Strazdiņš, Dailons un Irina Štavfers, Toms un Ārija Šulcs, Biruta Tillers, Valdis M. Tums, Ansis E. un Rita Uibo, Juris un Ilze Upatnieks, Ilga N. Upmane, Sylvia Ūdris, Olita un Juris Valainis, Gunārs un Ieva Vēveris, Jānis un Ausma Vilciņš, Aina Zemdega, Nina un Imants Ziediņš, Manfreds Zīverts, Anonīms.

Austrālijas latvieši, Bostonas latv. pensionāru biedrība, Bostonas latviešu kreditsabiedrība, Daugavas Vanagu Fonda Notinghamas nodaļa, Daugavas Vanadžu kopa Ročesterā, Demoinas un apkārtnes tautieši, Dienvidforidas Latviešu biedrība, Ciema „Latvija“ Daugavas Vanadzes, DVF Korbijas nodaļa, Gēteborgas Burozas latviešu Ratru kopa un V. un A. Kristsoni, Indianapoles Latviešu pensionāru biedrība, Klīvlandes latviešu pensionāru apvienība, Kolorado Springs latviešu ev. lut. draudze, Latviešu biedrība Tasmānijā, Latviešu ev. lut. apvienotā draudze Kalamazū, Latviešu Fonds, Linkolnas latviešu ev. lut. draudze un Sv. Jāņa baznīca, Minneapoles Sv. Paula latv., ev. lut. draudze, Nujorkas Latviešu katoļu draudze, Oregonas latviešu ev. lut. draudze, San Diego latviešu ev. lut. draudze, Seatlas latviešu ev. lut. draudze, St. Catharines Daugavas Vanadžu kopa Kanādā, Sv. Trīsvienības draudzes Viskonsīnas Rapido kopa, Skenektedijas latv. ev. lut. draudze, Vilimantikas latv. ev. lut. draudze, Vilmingtonas un apkārtnes latviešu ev. lut. draudze.

Līdz Ls 49 (~USD 85)

Anonīms, Ilga Abermanis, Aina Ābolīņš, Ausma Acworth, Osvalds Akmentiņš, Alfrēds Amoliņš, Andersona kundze, Herberts Andersons, Imants Ansbergs, Jānis Antons, M. Antons, Jānis un Dzidra Apsīte, Viktors Aserītis, Aina Aškaps, Irma Bachmuts, Vilnis un Lidija Balodis, Zigmunds un Laura Belovs, Irma Berzinskis, Evarists Bērziņš, E. Bērziņš, I. Bērziņš, Jānis un Marta Bērziņš, Vija Bērziņš, Atis un Deborah Birznieks, Irmgarde Bite, Biruta Bībelnieks, Guntis Bole, Ruta Bremanis, Mirdza Briedis, Gunārs Bušmanis, Roberts un Violeta Byram, Zenta J. Cāzers, Jana S. Cazers-Khan, Johanna Ciekurs, Voldemārs Dadzis, Thomas Darrell, Mr. & Mrs. Daugavietis, Skaidrīte un Jānis Daukšs, Jānis un Ārija Deglis, Velta Didrichsons, Haralds Dreimanis, Rita Drone, Uldis Duļevskis, Tālivaldis un Dorothea Dzenis, Irene Erdmanis-Baiže, Vera Erkmanis, Helēna Franks, Marta Freidenbergs, Voldemārs un Vera Fricsons, Harijs Frišs, Valija Garais, Anna Gargantiel, Voldemārs Gobiņš, Līga Gonzalez, Auseklis Gothards, Vilis Jr. Grābants, Alfrēds un Mirdza Grāmatiņš, Sarmīte un Uldis Grava, Olita Grigors, Ilze Grīnbergs, Valters Grīnbušs, Frīda Grūbe, J. Gulbis, Modris K. Gulbis, Marta Gulbis, Arvīds un Hedvīga Harju, Skaidrīte Hildebrants, Astra Holmes, Arvids un Mudīte Indars, Audris Indriksons, Georgs Ivanovs, R. E. Jankavs, Zinta Jansone, Astrīda un Andrejs Jansons, Jānis un Z. Jaunzemis, Baiba Jensen, Raita Jergenson, Pāvils Jermaks, Ilgvars un Piccinni, Maija Jēkabsons, J. F. Johnson, Linda Kabucis, Anita un Gunārs Kaire, Uldis un Anna Kalējs, Aina un Valdis Kalniņš, Nikolajs un Mirdza Kalniņš, Anna Karass, Vilis Karitons, Stanislavs Kašs, Ģirts un Liена Kaugars, Dr. Juris Kaugerts, Arturs Kazlovskis, Jānis un Austra Kaža, Maiga Kildiss, Vēra Kiors, Alma Kivuls, Ludmila Kļaviņš, Ilze V. Koch, James un Barbara Kokonas, Kārlis Kopāns, Kaspars Krēslīņš, Tekla Kristbergs, Vita Kristovska, Ida un Gothards Krūmiņš, Vilis Kurmis, Līdija Lācis, Marija Urnežus Lambergs, Pēteris Lapīņš, Austra un Baiba Liepiņš, Ārijs R. Liepiņš, I.G. Liepiņš, Austra Līkais, Aina Linden, Dr. Konrāds un Aija Lubavs, A. & V. Martins, Anna Matulis, Juris Meisters, Juris Merz, Elma Miniats, I. D. Minka, Valdis Muižnieks, Dzintra Mustis, Adrians Ozoliņš, Eduards Ozoliņš, Uldis P. Ozoliņš, Vera Ozoliņš, Daina Ozols, Līlja Paegle, Mirdza Pampova, Vera Papēdis, Ērika Pētersons, Līdija Pētersons, Ivars un Zaiga Petrovskis, Jānis un Velga Plāte, Ruta Plostiņš, Valija Polis, Kārlis Pols, Andrew Pravs, Varis Purkalītis, Jānis Račevskis, A. G. Radziņš, Edīte un Imants Reba, Ilmārs Riekstiņš, Ksenija Riekstiņš, Vera Riekstiņš, R.A. Rollis, Māris Roze, Helmi F. Rožankowsky, Arnolds Rudzītis, Arnolds Ruperts, Skaidrīte Rita Saule, Aija un John Sedlak, Uldis un Rita Sēja, Imants Seperis, Voldemārs un Gaida Skudra, Ivars Slokenbergs, U.I. Smidchens, Irene Smiertka, Zinta Smith, Arkādijs Strazdiņš, Andrejs Strīķis, John un Ilona Students, Marjorie A. Stuit, Aivars Stumbbris, Diane Sudmalis, Maija un Uldis Surmanis, Amālija Svechs, Austra Šēmelis, Janis Šverns, Mr. & Mrs. V. Tarbunas, Zenta Tilga, Velta Tramdoch, Melita Tupuriņis, Mirdza Udenāns, Vera un Nikolais Upenieks, Valdis Upmanis, Paul Eric Upsons, Reinholds un Biruta Upsons, Hilda Urštein, Aina Valdmanis, Vikentijs un Brīgita Valts, Vitalis Varpalaitis, Anita Vārsberga-Pāža, Mārtiņš Vasmanis, Arnolds Veinbachs, Anna Veinbergs, Imants A. Vijums, L. A. Viķsne, Viķelis, Zigrīda un Anna Vilks, Aleksandrs un Elizabeth Vittands, K. A. Vizulis, Anna Voldiņš, Zigfrids Zadvinskis M.D., Kārlis Zalcmanis, Pēteris Zālītis, Alfrēds Zajlinskis, E. Zajlums, Ērika Zeltiņš, Līdija Zivtiņš, Ilze Zutis, Leonīds un Irma Zvaigzne, Anna Žīgurs.

Baltijas bataljons, Dienvidamerikas Latviešu biedrība, Konsulāts un Zigrīda Gintere, Einmans draudzes jaunatne Willielā, Eiropas vasaras skola '99 Usmā, Ev. Jugenddienst für Ost-West-Begegung, Grand Rapido un apkārtnes Latviešu pensionāru biedrības valde, Grand Rapido ev. lut. latviešu draudze, Lettonias Čikāgas kopas Dāmu komiteja, Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība, Omahas latviešu biedrība, Sioux Falls Latviešu kopa, Sirakūzu ev. lut. latviešu Kristus draudze, StattReisen Berlin e.V., Swedish People party in Finland, Takomas latv. ev. lut. draudze.

Paldies arī tiem, kas atstāja savu artavu muzeja ziedojumu kastē!

ZIEDOJUMI MUZEJAM

Piemiņas ziedojuumi 1999. gada 2. pusgadā

Džilda Bračas bēru ziedi

Deportēto piemiņai – Dr. Romāns Auškāps

Vecāku piemiņai – Anna Nalker

Rozes Austrums piemiņai – Omahas latviešu biedrība

Mariannas Avotiņš piemiņai – Henry Avotiņš

Džilda Bračas piemiņai – Modris K. Gulbis, Manfreds Zīverts

Kapteiņa Ludviga Bunes piemiņai, deportēts 1941. gada 14. jūnijā – Jānis un Lilija Bune-Gabliks

Elzas Cepurītes piemiņai – Rūsiņš un Daina Albertiņš, Tālivaldis un Gunta Cepurītis, Vēra Kiors, James un Barbara Kokonas, Jānis un Velta Lazda, Dr. Konrāds un Aija Lubavs, Jānis un Rasma Priede, Edīte un Imants Reba, Māra C. Reynolds, Uldis un Rita Sēja, Oregonas latviešu ev. lut. draudze

Hugo un Cecilijas Dzelzīšu piemiņai – Biruta Tillers

Lūcijas un Pēteris Cirsīs piemiņai – Lidija Pētersons

Maigoņa Gablika piemiņai – Ausma Gabliks

Lūcijas Gailītis piemiņai – Arvids un Mudīte Indars

Dr. Veronikas Gailītis piemiņai – Angelika Jēgers

Kapteiņa Artura Gintera piemiņai – Edvarts Strazdiņš, Aija un John Sedlak

Makša Ģīla piemiņai – Tatjana Ziedīja

Veronikas Ikaunieks piemiņai – Olita un Juris Valainis

Kārļa Kopāna piemiņai – Kārlis Kopāns

Jēkaba Liepkalna piemiņai – Dr. Arturs J. un Alma Liepkalns

Pētera Lizenberga piemiņai – Aina Ābolīņš, M. Antons, Viktors Aserītis, I. Bērziņš, Zenta J. Cāzers, Jana S. Cazers-Khan, Thomas Darrell, Harijs Frišs, Sarmīte un Uldis Grava, Alfrēds un Mirdza Grāmatiņš, Marta Gulbis, Skaidrīte Hildebrants, R. E. Jankavs, J. F. Johnson, Ģirts un Liена Kaugars, Maiga Kildiss, Kaspars Krēslīņš, I.G. Liepiņš, Aina Lizenbergs, I.D. Minka, Valdis Muižnieks, R. A. Rollis, U.I. Smidchens, Irene Smiertka, Janis Šverns, Melita Tupuriņš, Hilda Uršteins, Anita Vārsberga-Pāža, L. A. Vīksne, K. A. Vizulis, Alfrēds Zaļinskis

Artūra Lūša piemiņai – Zinta Jansone, Astrīda un Andrejs Jansons

Rīgas 80. skautu vienības priekšnieka Arvīda Lūša piemiņai – Herberts un Ingrīda Lediņš, O. Sproģis-Mastiņš, Vera un Nikolais Upenieks

Artūra Nīkura piemiņai – Jānis un Rasma Priede

Hertas Ozols piemiņai – Līviņa Eikstrēma

Helmera Pavasara piemiņai – Ausma Acworth

atceroties Pētersonu ģimeni Nabes „Stantēs“ – Ansis un Tekla Kristbergs

Pētera Priedes piemiņai – Erna Priede

Kurta Salas piemiņai – Vilis Karitons

Elzas Skujas un Zelmas Ozols piemiņai – Daina Ozols

Broņislavas Raidones piemiņai – Olita un Juris Valainis

Veltas Rangas piemiņai – Diane Sudmalis

Jūlija Riekstiņa piemiņai – Grand Rapidu Latviešu biedrība

Gundegas Slavik, dzim. Razevska, piemiņai – Ilgvars un Piccinni, Maija Jēkabsons

brāļu Jāņa Stankeviča un Jura Stankeviča piemiņai – Rasma Dinberga, Ārija Olte

Helenas Strods, dzim. Višņevskis piemiņai – Olita un Juris Valainis

tēvoča Jonasa Urnežus piemiņai – Marija Urnežus Lambergs

Annas Ūdrīš piemiņai – Sylvia K. Ūdrīs

Mildas Vijums piemiņai – Imants A. Vijums

Pētera Zāgera piemiņai – Ernests Asons ar ģimeni, Ilga Abermanis, Baiba Jensen, Mirdza Ūdenāns

Teodora Zeltiņa piemiņai – Anonīms, Jānis un Dzidra Apsīte, Jānis un Marta Bērziņš, Atis un Deborah Birznieks, Pēteris un Mirdza Daugavietis, Jānis un Skaidrīte Daukšs, Voldemārs un Vera Fricsons, Līga Gonzalez, Anita un Gunārs Kaire, Uldis un Anna Kalējs, Artūrs Kazlovskis, Austra un Baiba Liepiņš, Ivars un Zaiga Petrovskis, Jānis un Velga Plāte, Valija Polis, Andrejs G. Radziņš, Ksenija Riekstiņš, Dr. Arnolds Ruperts, Zinta Smith, Marjorie A. Stuit, Amālija Švechs, Mr. & Mrs. V. Tarbutas, Aina Valdmanis, Vikentijs un Brigita Valts, Zigrīda un Anna Vilks, Aleksandrs un Elizabete Vittands, Erika Zeltiņš, Grand Rapidu ev. lut. latviešu draudze, Grandrapidu un apkārtnes Latviešu pensionāru biedrības valde, Dr. Zigfrīds Zadvinskis

Pētera Zoba piemiņai – Velta Didrichsons, Haralds Dreimanis, Valija Garais, Jānis un Z. Jaunzemis, Aina un Valdis Kalniņš, Ārijs R. Liepiņš, Anna Matulis, Velta Tramdochis, Leonilla Zobs, Anna Žīgurs

Jubilejas veltes – Okupācijas muzejam

Prof. Jāņa Penīka jubilejas sarīkojuma velte

Sakām paldies Katrīnai Reiheltei par muzeja darbā nepieciešamo tehnisko līdzekļu dāvinājumu. Paldies Ārijai Filks un Sidnejas latviešu biedrībai par grāmatu dāvinājumiem. Grāmatas muzejam ir novēlējusi aizsaulē aizgājusī Džilda Brača. Paldies arī muzeja grāmatu „Ar bērna acīm“ un „Latvijas Okupācijas muzejs“ izplatītājiem.

JAUNIE DARBINIEKI

Okupācijas muzeju ik dienas apmeklē vairāki desmiti cilvēku. Tie ir gan nejauši ieklīduši interesenti, gan mērķtiecīgi noskaņoti apmeklētāji, gan baiso notikumu aculiecinieki. Lai gan mana darba prakse muzejā nav īpaši ilga, esmu dzirdējusi Vācijas, Dānijas, Polijas u. c. valstu viesu domas par Latvijas okupāciju. Reizēm sastopama neticība un neizpratne par GULAGa nometņu eksistenci un dzīvītajās vēl nesenā pagātnē. Vairākkārt esmu dzirdējusi jautājumus: „Vai nav drūmi šeit strādāt? Vai ekspozīcijas telpas nav nomācošas? Vai šeit nav sāpju piesātināta atmosfēra?”

Gide Kristīne Kīrule

Gide Sanita Kupča

Gide Anna Lapinska

Apskatot okupācijas laika notikumus, neviens nepalieka vienaldzīgs. Ar šo darbu ir iespēja atgādināt cilvēkiem, cik daudz pārcietusi ir Latvijas tauta. Apmeklētāju vidū reizi pa reizei ir arī tie cilvēki, kurus terors un GULAGa nometnes ir skārušas tieši. Tie ir īsi brīži, kad šo cilvēku acīs pavīd asaras un tiek stāstītas atmiņas par pieredzēto. Manuprāt, svārīgākais būtu netikai zināt un atcerēties nodarīto pārestību, bet arī smelties spēku cilvēku ciešanās un būt lepniem par savu latvietību.

IEVĒRĪBAI! Dokumentu vai priekšmetu nodošanas kārtība Okupācijas muzejam

Muzejs visus saņemtos materiālus reģistrē un par tiem izsniedz īpašu pieņemšanas aktu. Iespējams materiālus nodot muzejam pastāvīgā lietošanā vai arī uz nosacītu laiku. Svarīgi materiālus identificēt, pievienojot katram dokumentam vai priekšmetam:

- 1) norādi – vai dokuments ir oriģināls vai kopija, vai priekšmets ir oriģināls vai atdarinājums;
- 2) īpašnieka vārdu un adresi;
- 3) priekšmeta vai dokumenta vēsturi – no kā un kad tas iegūts;
- 4) ja iespējams, priekšmeta vai dokumenta datumu, vietu vai cita veida raksturojumu, kas palīdz noteikt tā vēsturisko izcelsmi un specifiku;
- 5) fotogrāfijām, cik iespējams, tajās redzamo vietu un priekšmetu aprakstus un cilvēku vārdus, kā arī vietu, datumu vai vismaz aptuvenu uzņemšanas laiku;
- 6) skanu vai videolentē ierunātām atmiņām – ūsu rakstveida satura aprakstu.

Materiāli sūtāmi vai nododami: Okupācijas muzejā
Strēlnieku laukumā 1
Rīgā, LV-1050
Latvia

Tālrunis: +371-7 212 715; fakss: 7 229 255; e-pasts: <omf@latnet.lv>

Ja jūs vēlaties atbalstīt Okupācijas muzeju, lūdzam izpildīt anketu:

Ziedojojot ASV (ar nodokļu atvieglojumiem), čeki rakstāmi:
OMFA
c/o Dr. Rūsiņš Albertiņš
1053 Alder Lane
Naperville, IL 60540
Tālr. 630-357-2798

Ziedojojot citur pasaulē, čeki vai naudas pārsūtījumi rakstāmi:
OMF
Unibank of Latvia, Branch Ridzenes
Bank Code 310101900, SWIFT code UNLALV2X
Latu konta Nr. 02-400 700 517
ASV dolāru konta Nr. 02-000 758 006

Pievienoju ziedoju.

Piesaku gadskārtēju ziedoju.

Pievienoju pirmo maksājumu, lūdzu, sūtiet man gadskārtēju atgādinājumu.

Vēlos uzzināt par iespējām novēlēt Okupācijas muzejam īpašumus Latvijā.

Vēlos uzzināt par iespējām atstāt Okupācijas muzejam testamenta novēlējumu.

Savu ziedoju novēlu (vārds, uzvārds) piemiņai.

Vēlos uzzināt par iespēju palīdzēt muzeja darbā.

Vārds, uzvārds:

Adrese:

Telefons/fakss:

Paraksts:

Datums:

JAUNIE DARBINIEKI

Mācos LU Filoloģijas fakultātes Bibliotēkzinātnes un informācijas nodaļas 3. kursā. Okupācijas muzejā strādāju pavisam nesen – tikai no 1999. gada novembra. Kad atnācu, bibliotēkas fondā valdīja visai liels haoss – nebija kataloga, krievu, angļu un citu svešvalodu izdevumi nebija atdalīti, daļa grāmatu nebija inventāra grāmatā, tāpēc nācās bibliotēku kārtot gandrīz no pašiem pamatiem. Pašlaik bibliotēkas lielākā daļa ir sakārtota, izveidoti alfabētiski katalogi. Protams, darba ir daudz, jo vēl neapstrādāti stāv daudzi sūtījumi. Darbu apgrūtina tas, ka bibliotēkai nav atsevišķas telpas. Fonds izveidots gan pagrabstāvā, gan augsstāvā, un tas ir visai neērti. Tā kā šī ir Okupācijas muzeja bibliotēka un to pārsvarā izmanto muzeja darbinieki, tad fonds ir ļoti specifisks – pārsvarā izdevumi par un no okupācijas gadiem Latvijā, dažādu personu atmiņas, monogrāfijas. Lielu un ļoti nozīmīgu

bibliotēkas daļu veido ārzemju latviešu sūtījumi.

Strādāt bibliotēkā ir visai interesanti, jo tās kārtošana bija jāsāk no paša sākuma. Ľoti palīdz, ka muzeja darbinieki uzticas tam, ko es daru un dod pilnīgu rīcības brīvību. Arī muzeja labvēlīgā gaisotne un atsaucīgie kolēgi noteikti rada vēlēšanos padarīt savu darbiņu labi.

Anta Lapa

Esmu Gatis Neimanis. Muzejā strādāju kā datoru speciālists. Lai iegūtu šīs iemaņas, beidzu Rīgas Valsts tehnikumu un daudz ko apguvu pašmācības ceļā.

Muzejā man ir iespējas saskarties ar tādām lietām, kuras man nav mācītas vai arī par tām esmu dzirdējis tikai teorētiski. Muzejā strādāju kopš 1999. gada novembra. Šeit esmu ieguvis papildu zināšanas un pie redzi darbā ar datoriem.

Apkārtraksts Nr. 9, 2000. gada februāris. Rīga.

Apkārtraksts iznāk divas reizes gadā.

ISSN 1407-3668

Redaktore Anda Līce

Korektore Dzintra Auziņa

Ievērotas iesniegto manuskriptu Latvijas un ārzemju latviešu rakstības atšķirības

Zanes Bāķes makets

Aivara Reinholda foto

Latvijas 50 gadu okupācijas muzejs (OM)

Strēlnieku laukumā 1

Rīgā, LV-1050

Telefoni: OM birojs: 7-212-715, Izglītības programma: 7-211-030

Fakss: 7-229-255 E-pasts: omf@latnet.lv

Kuponu izpildītāju ievērībai

Ziedotāju vārdus ierakstām sarakstā tā, kā to norādījuši paši ziedotāji.